

Petelin Kikec in Telebanci

Berač Martin Sirotič je dočakal devetdeseto leto svojega težkega življenja, potem pa je kar na lepem izdihnil dušo. Prebival je za vasjo, imenovano Telebane, ob gozdu v stari zapuščeni koči, ki je že razpadala. Nihče ni hotel biti njen lastnik, oba mejaša sta se branila te podrtije, ker nista hotela imeti opravka s strahovi, ki da so nekoč v tej koči domovali.

Že tri dni je berač Martin Sirotič mrtev ležal na smrdljivi slamnjači polomljene postelje, ko so šele ljudje doznali za njegovo smrt. In še zdaj se ne bi bilo to razglasilo, da ni beračev petelin Kikec, edini tovariš rajnega, že tri dni skoro brez prestanka iz koč kikirikal. Pa se je vaščanom v Telebanah to petelinovo ravnanje vendarle čudno zdelo in radovednost jih je nadlegovala, kaj bi za tem kikirikanjem moglo biti. Pa so le javili vso stvar, kakor je to treba, županu telebanskemu.

Župan Vampič je bil ugleden po svoji veliki pameti in pravicoljubnosti prav tako kakor po svoji telesni obilnosti, zakaj tehtal je natanko poldrugi cent žive teže. Obotavljal se ni. Sklical je vse občinske odbornike, ki se jim je pridružil mogočni občinski tajnik in policaj Mirsidaj s košatimi brki in bridko sabljico v roki. In so se napotili h koči, iz katere se je zdaj in zdaj oglasil petelin Kikec s hripavim, plašnim petjem.

Lesena koča je bila že močno razdejana, povsod je kazala špranje. Trohnoba in revščina sta tod širila duh.

Prvi je stopil policaj Mirsidaj s pogumnim korakom. Zagledal je posinelo, negibno beračevo lice, okrenil se je in naznanil važno novico:

»Občinskemu odboru v Telebanah se na znanje daje, da je Martin Sirotič, po poklicu berač, stanujoč v tej koči, umrl. Tako je!«

Res je bilo tako in se je to uradno ugotovilo. Občinski možje so se razgledali tudi okoli sebe po tem, kar bi imel berač imovine. Bila je tu postelja z očrnelo odejo, nekaj razcefrane obleke in cunj, dvoje lesenih zabojev, skrinja in sod, lesena klop z mizo in seveda tudi petelin Kikec, sicer droben, tudi ne več mlad, a še dokaj dobro ohranjen, z belim, rjavim in črnim perjem. O denarju ni bilo nikjer sledu. Velik siromak je bil berač, in če je kdaj kaj prihranil, je na starost gotovo porabil.

Župan je velel vse najdeno popisati, ker je bilo treba dati beračeve reči na dražbo in v prodajo, da bi tako občina prejela vendar kaj denarja za stroške ob beračevem pogrebu in zlasti še za krsto.

Vsi so pohvalili modro županovo skrb za korist občine. Kočo so zaklenili in zapečatili, tudi petelina so v njej pustili. Še tisti dan so berača tiho brez vencev, govorov, solz in pogrebcev pokopali. Policaj Mirsidaj pa je od hiše do hiše hodil vabit ljudi, naj se udeleže dražbe beračevega imetja, ki bo prihodnje jutro.

K dražbi se je zbrala skoro vsa vas. Pred kočo je čakal občinski odbor z županom telebanskim na čelu. Policaj Mirsidaj pa je pričel iz koč prinašati reči, najprej obleke in cunje.

»Kdo da več? Pet grošev v prvo, v drugo in v... tretje! Ja, tako!«

In tako dalje je župan stvari iz zapuščine izkliceval in oddajal. Telebanci so bili pač zelo čednostni in varčni ljudje, pa so za svoje hlapce in pastirje rajši poceni kupovali staro obleko, kakor pa da bi morali mnogo denarja izdajati za nove reči.

Tudi miza in klop sta našli kupca, pa tudi oba lesena zaboja, skrinja in sod. Seveda so vso to posodo preje odprli. Veste, kaj je bilo v njej? Ni bil zlat zaklad, bili so sami kosí starega, kot kamen trdega izbiračenega kruha; pšeničnega, ovsnega, koruz-

nega; črna in belega. To vse se vse bebo dalo namočiti, so menili vaščani, potem pa dobi te skorje živina; sod, škrlinja in zaboja pa bodo dobro služili za marsikatero rabo.

»Tu je še postelja z opremo,« je dejal župan.

»Kaj pa petelin?« je zaklical nekdo iz množice.

»Petelin?« je togotno pogledal župan. »Da ne bo več nepotrebnih vprašanj, vam razglašam, da hočem petelina iz pokojnikove zapuščine kratkoma obdržati zase v odškodnino za velik trud in sitnosti, ki jih imam kot župan zaradi beračeve smrti. Petelina ne dajem na dražbo, privoščil bi si ga rad v nedeljo sam. Če komu izmed vas to ni všeč, naj se takoj oglasi! Ti pa, policaj Mirsidaj, poslušaj! Če bi mi hotel kdo nasprotovati in s tem kaliti mir in red v naši občini, veš, kaj je v tem primeru tvoja službena dolžnost! V ječo z njim in batine naj ga pouče! Ja, tako!«

»Naj ima petelina, naj mu tekne dobro! Živio naš župan!« je klicala množica županu Vampiču, ki se je z rokami zadovoljno trepljal po nape-tem trebuhu.

Policaj Mirsidaj, ki je zaman stroge oči metal po množici, se je spet okrenil k županu. Ta mu je velel:

»Stopi zdaj po petelina Kikca, ki ga bo v nedeljo veselo sprejel moj želodec! Vsaj vidijo naj ga vaščani in s tem naj se zadovoljijo. Ja, tako!«

Policaj je stopil v kočo, ali komaj se je približal petelinu, je ta pričel bežati po vseh kotih in vreščati, nikakor ga ni bilo mogoče ujeti, najbrž ga je zbegala ljudska množica.

Preganjani Kikec je navsezadnje skočil še skozi okno, potem ko je predril s papirjem zadelano razbito šipo. In se je pognal z zadnjimi silami prav gor na vrh koče, na slamnato streho.

Za njim je planil iz koče policaj in se povzpel na nizko kočo. Tudi župan Vampič se je hotel pokazati junaka pred zbranimi Telebanci, zato je velel, naj z druge strani še njega dvignejo na kočo.

Župan in policaj sta bila zdaj na strehi. Po slemenu sta jezdila in se vsak s svoje strani bližala petelinu, ki je obkoljen zdaj zaman iskal izhoda, pa tudi je bil že na koncu svojih izpehianih moči. Le počakaj, Kikec, zdaj ne uideš več!

»Hop!« sta župan in policaj dospela do sredine slemena in zgrabila po Kikcu.

»Resk!« je zahreščalo strešno sleme v tistem hipu, nagnito in trhlo se je v sredini udalo in prelomilo pod veliko težo možakov. Oba sta kriknila, izpustila sta petelina, ki je padel s strehe v travo, in že sta na zlomljenem slamnatem slemenu jahaje predrila deske v podstrešnem podu in zdrsnila še niže, prav v notranjost koče.

»Resk!« je reklo še enkrat, ko sta zdaj priletela prav na beračevo posteljo, ki bi morala priti prav zdaj na dražbo. Do kraja so se udale posteljne deske. K sreči je padec ublažila slamnjača, ki se je pretrgala vsa preperela od nesnage in vlage. In ... Župan in policaj sta se spogledala.

Jož, kaj se je zdaj pokazalo!

Berač ni bil siromak, čeprav se je pisal za Sirotiča in je živel od miloščine. Iz slamnjače se je vsulo nekaj kakor zlati in srebrni, svetli novci. Takih tu še niso videli. To so bili najbrž cekini iz daljnih, neznanih dežel, ki jih je berač nekoč prehodil.

»No,« je pomislil župan, »še dobro, da nismo postelje s slamnjačo vred prodali, preden se je razkrilo to bogastvo. Najboljše bi bilo utajiti denar, ali policaj ve za to stvar, to je nerodno!«

In tedaj je bilo tudi že polno ljudi v koči, ki so iztegovali roke po razsutih cekinih.

»Stran, grabežljivci, v imenu postav!« sta vzrohnela nad njimi župan in policaj. To je pomagalo.

Občinski možje so dvignili oba s polomljene postelje. Zdaj sta razločno čutila, kako so ju kosti od padca bolele. Potem so iztresli vso slamo iz slamnjače, razdejali na drobno vso posteljo in vpricho množice zbrali zlato

in srebro in ga presteli. Res so bili cekini dokaj čudni in različni videti. Večinoma so bili tudi navrtani, da bi se dali nabrati na vrstico. Toda bogve kaj vse je na širokem svetu v rabi, o čemer v Telebanah ne vedo. In bilo je osemnajst zlatnikov in štirinajst srebrnikov. Le škoda, da so vsi ti ljudje zdaj doznali za bogastvo.

Kako bi se dalo priti do tega denarja, ta misel županu ni dala miru. Pobasal je novce v svojo uradno torbo, ki mu je visela preko ramena, v njej so bili shranjeni uradni spisi, računi in pečati.

»Denar ostane občini!« je odločil župan. »Ž njim se bodo plačali pogrebni stroški. Ja, tako!«

»Kje pa imate zdaj petelina?« je zaklical nekdo iz množice.

»Saj res! Ja, tako!« se je župan domislil. »Petelinu se je posrečilo, da je pobegnil. S tem se je uprl izvršitvi pravomočne uradne odločitve. Kdor ga najde, naj ga izlepa ali s silo pritira k meni. Če ga pa ne bo več nazaj, si bom pač v nadomestilo moral poiskati drugačno nagrado za svoje naporno delo v tej zapuščinski zadevi. Ja, tako!«

Kaj pa je bilo s petelinom?

S podirajočo se streho je Kikec padel v travo, od tam je hitel na bližnjo cesto, ki je vodila v nove, prijaznejše kraje, kjer je nameraval nadaljevati svoje tako zelo skromno življenje. Toda sreča mu ni bila naklonjena.

Po tej cesti je prihajal črni cigan Miško, ki je bil namenjen prav v Telebane. Izvedel je namreč, da bo ta dan dražba za beračem Sirotičem in bodo domovi radovednih Telebancev kakor izumrli. Ob tej priliki bi cigan Miško utegnil brez posebnega truda naloviti nekaj perutnine, ki jo je kot jed zelo cenil. Na Telebance pa je bil še posebno hud, ker so mu prepovedali, da bi še kdaj smel stopiti na tla njihove občine. Imeli so ga namreč na sumu, da se preveč zanima za njihovo perutnino.

To se je zdaj cigan Miško zasmeljal, ko je zagledal pred seboj postavo petelina Kikca, ki mu je, nič hudega slu-

teč, celo prihajal naproti in mu v pozdrav zapel, gotovo zadnjič:

»Kikiriki!«

»Sicer bo ta pečenka bolj trda in pusta nego mastna in mehka, ali vendar je prilika preveč zapeljiva in redka, da je ne bi izkoristil,« je menil cigan.

Kar v hipu je mimogrede planil na Kikca. In že je ubogi živalci tudi vrat prerezal s pipcem, no, pa ni kaj prida krvi izteklo petelinu, saj je mnogo sploh imel ni. In si je mrtveca potlačil v cigansko torbo in si naprej po cesti poživžgaval.

Ciganska kri pa je nemirna. Ko je Miško oddaleč zagledal gručo Telebancev, zbranih na dražbi pred beračovo kočjo, ga je burkasta misel prešinila, da bi tem ljudem zagodel katero. Pozabil je na telebansko perutnino in je pristopil k njim.

Dražba je trajala še kar naprej. Nekdo je trdil, da je berač moral imeti vendar tudi klobuk in čevlje, saj je v njih hodil pred boleznijo še naokrog. Zdaj pa teh reči ni bilo nikjer.

Vaščani so stikali naokrog, končno pa so vendar vse to in še nekaj druge beraške drobnarije staknili v gostem leščevju na gozdnem robu.

Ob tem razkritju se je policaj Mirsidaj razočaran popraskal za ušesom, toda izdal se ni, ker bi to bilo škodilo ugledu njegove uradne osebe. Postavil je torej klobuk s čevlji pred župana, ki je nadaljeval z dražbo.

Vse oči so bile zdaj uprte v nove zapuščinske predmete. To priliko je izrabil cigan.

Stopil je skrivaj za županov hrbet, ki je bil deloma zakrit tudi z grmičjem. Iz svoje popotne malhe je v njegovo uradno torbo, ki mu je bingljala pod hrbtom in je bila odprta, smuknil trupelce petelinovo prav narahlo. Tega, kar se je v hipu dogodilo, nihče ni opazil.

Tako je zdaj ubogi Kikec počival v uradni torbi telebanskega župana Vampiča. Posebna čast!

Dražba je bila končana. Župan je samo to še povedal, da je torej petelin ubežal roki pravice, in si bo zato

za svoj trud dal izplačati nagrado iz denarnega premoženja, ki ga je berač zapustil. S prebrisanim Kikcem pa se bo mastil kdo drugi, njemu, županu, pač ni bil namenjen.

»Kikirikil!« je tedaj za množico zapel črni cigan Miško.

Vse oči so se okrenile vanj. Župan pa je ogorčen nad tako predrznostjo dvignil pest in razglasil:

»Toda,« se je otepal Miško, »samo nekaj bi še rad povedal. Dobro namreč vem, da petelin Kikec ni daleč in je lahko takoj v naših rokah. Toda ničesar zlega mi ne smete storiti!«

»Le povej!« je silila vanj množica, župan je milostno zamahnil z roko, tudi Mirsidajevе klešče so popustile.

»Ljubi Telebanci!« tako je svečano pričel črni cigan Miško. »Spoštujem

»Če se ni tale cigan Miško polastil petelina! Prav lahko, da se je, saj se razume na take posle. Sploh pa pravice nima, da stopi na naša občinska tla. Policaj Mirsidaj, v ječo ž njim, ki ne spoštuje naših ukazov! Z batinami ne varčuj! Ja, tako!«

Ponižno in mirno je odvrnil črni Miško:

»Rad pojdem v ječo, toda prej naj povem, da sem prišel semkaj zato, da bi na dražbi kupil to ali ono potrebno reč. Vidim pa, da sem prepozen. Ni-mam sreče. Največ sem se zanimal za petelina Kikca, rad bi bil zanj plačal tudi pet grošev, pa je menda že izginil v katero drugo malho.«

»Kikec je pobegnil, o njem je vsa-ka beseda odveč,« je opomnil policaj in prijel cigana z roko za vrat kakor s kleščami.

vas, slaven glas gre o vas naokoli po vsem svetu, zato vam nočem prikri-vati resnice o petelinčku Kikcu. Ubo-gemu sirotku se beg ni posrečil! Zdaj-le se ne veseli več prostosti, niti ne več življenja. Revček je mrtev in za-prt.«

»Kje je zaprt, povej brž!«

»O, strašna nesreča ga je zadela! Solze so oblike ciganovo lice. »Ubo-gi Kikec je zaprt v županovi torbi!«

»To ni res, udarite ga!« je završalo iz množice, »Norčuje se, cigan!«

»Prisegam vam, da sem govoril res-nico. Kikec je v županovi torbi, na hrbtu njegovem!«

Vsi so se okrenili k županu in nekdo je zaklical:

»Odpri nam torbo, župan! Videti hočemo in se prepričati, da je cigan lagal!«

»Lagal je cigan! Ja, takol« je z divjo jezo zarjul župan, potem pa je segel v torbo. Ali, o groza!

V torbi je ležal zares petelin Kikec, že mrzel!

Mraz je spreletel tudi župana, klecnila so mu kolena. Doživel je preveliko sramoto! Sapa mu je zastala, kakor da ga hoče zadeti kap. Zameglilo se mu je pred očmi, zrušil se je na tla. Iz torbe pa se mu je zakotalil mrtvi petelinček, s povešeno glavo, bil je zares ubogi Kikec.

»Tako malovrednega župana smotorej imeli!« so klicali ljudje vsevprek. »Varal nas je, odiral nas je, lagal je! Slava in čast ciganu Mišku, ki nam je odprl oči! Ne maramo več župana Vampiča! Miško naj nam župani odslej!«

»Živio župan Miško!« je tulila množica.

Tedaj je policaj Mirsidaj stopil pred ljudstvo, da ga pomiri:

»Žalosten sem ob tem, kar se je zgodilo. Dokazana je županova krivda. Moja vest pa je čista. Poštenje pač največ velja. Kdo bi si bil mislil!«

Župan je še vedno ležal na tleh, le žena se je skrbno smukala okoli nje, in ga močila z vodo in kisom. Pri tem oprasku pa je solze prelivala in stokala ob strašni sramoti. A ni bilo pomoči.

»Nagraditi te hočemo, ljubi Miško!« so vpili Telebanci. »Zlate in srebrne cekine si vzemi, v torbi so, našli smo jih v beračevi zapuščini! Tu so, tvoji so, vzemi si jih, Miško, naš rešitelj iz robstva!«

Stresli so cekine iz torbe.

Cigan pa se je smejal, da se je držal za trebuh:

»Kaj vendar mislite! To ste pa lepo nasedli! To vendar ni denar! Navadna pločevina je! Ničvredna! Ž njo bi me hoteli nagraditi! Hahaha!«

»Kaj ni to zlato in srebro?«

»Pasje znamke so, kakor jih nosijo po nekaterih občinah psi pod vratovi, da se ve, za katerega psa je plačan pasji davek, za katerega pa ne. In še nekaj takih medalj je tu, ki jih dobe dobri strelci na sejmihi...«

Telebanec so se nosovi podaljšali z obrazi vred. Tako so bili zdaj razočarani in presenečeni, da so se kar težko spet znašli v resnici. Seveda, so menili, takle cigan je lahko prebrisan in mnogo ve, ko pa pride daleč po svetu naokoli, Telebanecv pa se je še vsak branil potikati se po tujem. Tale Miško je pa tič, dober župan bi bil, marsičesa bi jih naučil, toda noče ostati pri njih. Gotovo mora biti drugje še lepše, kakor pa je v Telebanah.

»Pa vendar ostani pri nas, lepo te prosimo, in župan nam bodi odslej!« so še prosili in vpili ljudje.

»Ne morem vam županovati, saj nisem vaš domačin, nisem Telebanec,« se je smejoč se preko vsega črnega lica branil cigan.

»Pa bodi vsaj naš policaj namesto Mirsidaja!«

»Tudi ne, predobro srce imam za tako strogo službo, ki ne sme poznati prizanesljivosti,« je odgovarjal Miško.

»Ali pa te bomo naredili za častnega občana naše občine, ker si naš rešil takega župana nepridiprava,« so kričali vaščani.

»Tudi te časti ne potrebujem, prevzetan bi bil in preveč bi si domišljal ob častnem občanstvu telebanskem.«

Rinili so se k njemu, da se mu vsak posebej zahvalijo. In za slovo so mu spekli petelina Kikca, da ga je vzel s seboj. Če bo lačen na poti, pa si naj ga privošč, dobro naj mu tekne drobnih sirotek.

Na občini telebanski pa so se zgodile velike izpremembe. Vampič je sicer kmalu spet okreval, toda nič več ni bil župan. Tudi Mirsidaj ni bil več policaj. Vsi vaščani so zahtevali njun odstop. Udala sta se ljudski volji.

Potem so odločili čisto drugače. Da bo odslej Mirsidaj župan, Vampič pa policaj.

Velika izprememba v občinski upravi se je imenitno obnesla. V Telebane se je vrnil red, vrnil se je mir. Napočila je nova zlata doba zaslužene sreče in blagostanja poštenemu in zavednemu ljudstvu telebanskemu.